

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Mój region w Europie

Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

SUPLEMENT DO RAPORTU KOŃCOWEGO Nr 3

Wykonawca:

Agrotec Polska sp. z o.o. (Lider konsorcjum)
ul. Dzika 19/23 lok. 55
00-172 Warszawa

Ecorys Polska Sp. z o.o.
ul. Łucka 2/4/6
00-845 Warszawa

Zamawiający:

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Pl. Teatralny 2
87-100 Toruń

wrzesień 2014

Badanie jest finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko Pomorskiego na lata 2007-2013

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Uwaga KE nr 3.....	4
3. Uwaga KE nr 98	5
4. Uwaga KE nr 118.....	6
5. Uwaga KE nr 121	13
6. Uwaga KE nr 139	16

1. Wstęp

Niniejszy dokument stanowi suplement nr 3 do raportu końcowego z ewaluacji ex-ante kujawsko-pomorskiego regionalnego programu operacyjnego na lata 2014-2020, zaakceptowanego w grudniu 2013 roku. Na zlecenia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego ewaluację zrealizowało konsorcjum firm Agrotec Polska sp. z o.o. oraz Ecorys Polska sp. z o.o. Przedmiotem badania był Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 wersja 2.0 z października 2013 roku.

We wrześniu 2014 roku Instytucja Zarządzająca otrzymała z KE uwagi do projektu RPO WK-P 2014-2020 (przedmiotem negocjacji była wersja 4.0 dokumentu) i poprosiła wykonawcę ewaluacji ex-ante o **szczegółowe odniesienie się do wybranych uwag**, co zostało dokonane w poniższym dokumencie.

2. Uwaga KE nr 3

(uwaga KE nr 3)

(3) Measures financed under TO1 should be business-oriented and market-driven. This applies to all investments under TO1. The regional OP must outline concrete mechanisms to ensure that market demands will shape the scope of interventions and not inversely. Currently, the companies have little influence on the direction and scope of regional R&D activities. The design of regional OP should guarantee the reversal of this persisting trend.

(3 tłumaczenie) Środki finansowane w ramach CT1 powinny być zorientowane na biznes i rynek. Dotyczy to wszystkich inwestycji w ramach CT1. Regionalny PO musi przedstawić konkretne mechanizmy w celu zapewnienia, że wymagania rynku będą kształtować zakres interwencji, a nie odwrotnie. Obecnie firmy mają niewielki wpływ na kierunek i zakres regionalnych działań badawczo-rozwojowych. Projekt regionalnego PO powinny zagwarantować odwrócenie tej utrzymującej się tendencji.

Poniższe odniesienie się do uwag Komisji Europejskiej nr 3 i 98 do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WKP 2014-2020) zostało poczynione przy wykorzystaniu otrzymanego materiału opracowanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (MIR) oraz pozostałych Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). Przede wszystkim, dążono do uwzględnienia stanowiska MIRu w analizowanych kwestiach, tak aby zaproponowane uzupełnienia były z nimi spójne. Dodatkowo, dokonano przeglądu pozostałych RPO, zwłaszcza w zakresie identyfikacji rozwiązań, które zyskały akceptację Komisji Europejskiej. Wreszcie, bazowano na znajomości specyfiki województwa i jego RPO nabytej w toku wcześniejszych prac.

Zaprezentowane rozwiązania są propozycjami zapisów, jakie naszym zdaniem powinny odpowiadać na wskazane zastrzeżenia. Mamy jednak duże wątpliwości co do uwagi nr 3, która naszym zdaniem w zakresie możliwym do wprowadzenia na poziomie RPO w znacznej mierze została już zrealizowana, zaś dalsze działania są trudne biorąc pod uwagę ograniczony obszar kompetencji IZ. Poniżej wskazano jednak możliwe ustosunkowanie się do wskazanej uwagi.

Województwo Kujawsko-Pomorskie podjąwszy się aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego (RSI WKP), opracowało również Strategię na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji, której wdrażanie będzie olbrzymim wyzwaniem dla regionu. Głównym założeniem stojącym za tymi dwoma aktami jest celowe ukierunkowanie podejmowanych interwencji na obszary bądź to o dużym obecnym znaczeniu dla konkurencyjności regionu, bądź to o wyraźnym potencjale w zakresie stymulowania rozwoju województwa.

Rozwijanie inteligentnych specjalizacji jest procesem złożonym, czasochłonnym i wymaga zaprojektowania systemu zachęt dla przedsiębiorstw, mających nakłonić je do zwiększenia innowacyjności (np. poprzez rozszerzenie współpracy biznesu z nauką czy profesjonalizację instytucji otoczenia biznesu). Dlatego też w ramach OP 1 RPO WKP 2014-2010 przewidziano szereg działań mających służyć wzmocnieniu potencjału badawczego regionu, a także rozwojowi technologii i innowacji w województwie. Przewiduje się, że interwencja ukierunkowana na zwiększenie aktywności badawczej przedsiębiorstw oraz komercjalizację badań i prac rozwojowych – w obszarach specjalizacji regionalnej – będzie komplementarna wobec działań wdrażanych przy wykorzystaniu innych instrumentów regionalnych, krajowych i wspólnotowych.

3. Uwaga KE nr 98

(uwaga KE nr 98)

(98) The OP should present a clear strategy for R&D activities including infrastructure, taking into account the experience from the 2007-2013 period. Therefore, further information should be included on the intended actions under the category of intervention relating to public research infrastructures, including projects of European interest under the European Strategy Forum on Research Infrastructures (ESFRI). Already known ESFRI projects, in which the region is involved, could be mentioned.

(98 tłumaczenie) PO powinien przedstawić jasną strategię działań badawczo-rozwojowych, w tym infrastruktury, biorąc pod uwagę doświadczenia z okresu 2007-2013. W związku z tym, powinny zostać podane dalsze informacje na temat działań zamierzonych w ramach kategorii interwencji odnoszących się do publicznej infrastruktury badawczej, w tym projektów o znaczeniu europejskim w ramach Europejskiego Forum Strategiczne Infrastruktur Badawczych (ang. ESFRI). Należy wymienić znane już projekty ESFRI, w których uczestniczy region.

Interwencje podejmowane w ramach OP 1 RPO WKP 2014-2020 mają służyć realizacji zapisów Umowy Partnerstwa w zakresie ulepszania infrastruktury B&R&I w sektorze nauki oraz wśród przedsiębiorstw, a także usprawnieniu transferu wiedzy i technologii do gospodarki celem jej praktycznego zastosowania.

Wsparcie w ramach RPO zostanie skoncentrowane na obszarach wynikających z RSI. Podjęte zostaną działania dotyczące rozwijania infrastruktury badawczej w jednostkach naukowych, w zakresie niezbędnym do uruchomienia lub rozszerzenia działalności badawczo-rozwojowej (zwłaszcza umożliwiającej prowadzenie prac przewidzianych do komercjalizacji), w obszarach kluczowych dla rozwoju gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego. Wspierana infrastruktura ma służyć odbiorcom zarówno po stronie sektora nauki, jak i biznesu. Mając na uwadze zapisy linii demarkacyjnej, wyłączono ze wsparcia inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną szkół wyższych. Dodatkowo, podejmowane interwencje powinny bazować na istniejącym potencjale (zwłaszcza tym powstałym w perspektywie 2007-2013). Realizowane projekty nie mogą powielać istniejących zasobów, muszą mieć charakter uzupełniający względem uprzednio stworzonej infrastruktury.

Wzmocnienie potencjału jednostek naukowych w zakresie prowadzenia działalności B&R w obszarach specjalizacji regionalnych, poza rozwojem województwa, powinno także stymulować budowę reputacji lokalnych uczelni i instytutów badawczych, a także ugruntowanie włączenia wspartych jednostek w krajową i międzynarodową sieć badawczą (por. fakt, iż realizacji tego celu, a także budowie inteligentnych specjalizacji regionu, ma służyć wpisany do Polskiej Mapy Drogowej Infrastruktury Badawczej projekt znajdujący się w fazie koncepcyjnej, jakim jest 90 m Radioteleskop – Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (UMK)).

Główne typy przedsięwzięć

- inwestycje w infrastrukturę oraz wyposażenie B+R jednostek naukowych i szkół wyższych zgodnie z regionalnymi specjalizacjami, w tym specjalizacjami inteligentnymi.

4. Uwaga KE nr 118

(uwaga KE nr 118 ostatnie zdanie oraz UP str. 100)

(118) The SO increase of entrepreneurship is too general. The accompanying description suggests it is about direct support to future or newly created enterprises and preparation of investment sites for all enterprises. It is therefore quite heterogeneous. An option to consider is splitting it in two SOs, but the question remains whether preparation of investment sites will indeed help enterprises to grow.

(118 tłumaczenie), Cel szczegółowy dotyczący wzrostu przedsiębiorczości jest zbyt ogólny. Towarzyszący mu opis sugeruje, że chodzi o bezpośrednie wsparcie przyszłych lub nowo utworzonych przedsiębiorstw oraz przygotowanie terenów inwestycyjnych dla wszystkich przedsiębiorstw. Zagadnienia, których dotyczy ten cel są zatem bardzo różnorodne. Opcją do rozważenia jest podzielenie go na dwa odrębne cele, ale pozostaje pytanie, czy przygotowanie terenów inwestycyjnych będzie rzeczywiście wpływać na pomoc dla przedsiębiorstw.

Uwaga KE odnosi się do konieczności zapewnienia logiki lub filozofii gwarantującej zapewnienie całościowego i skoordynowanego podejścia czego efektem mają być najlepsze rezultaty. Przedmiotem analizy jest uzasadnienie odpowiedzi na pytanie, czy projekty finansowane ze środków RPO W-KP 2014-2020 rzeczywiście pomogą przedsiębiorstwom się rozwijać.

Potencjał inwestycyjny jest rozumiany jako ogół zasobów, stawianych do dyspozycji inwestorów na danym terenie. Ma on umożliwiać realizację celu działalności przedsiębiorców, którym jest osiągnięcie sukcesu w gospodarczej rywalizacji - konkurencyjność przedsiębiorstwa. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej woj. kujawsko-pomorskiego wskazuje na przeciętną pozycję regionu wśród innych regionów kraju. Według badań Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR)¹, ocena atrakcyjności inwestycyjnej województwa kujawsko-pomorskiego pozwala na umieszczenie go na dziewiątej pozycji wśród województw Polski², przy czym widoczna jest niewielka poprawa w stosunku do rankingu z 2011 roku³ oraz znaczny progres w odniesieniu do zestawień z lat 2006–2010⁴, w których zajmowało ono pozycję jedenastą. Największe zmiany odnotowano przy tym w ocenie aktywności województwa wobec inwestorów, która dotyczy zdolności do kreowania wizerunku regionu, jego popularyzacji, a także stworzenia dobrego klimatu dla inwestycji⁵. W tym obszarze województwo kujawsko-pomorskie awansowało w rankingach IBnGR z trzynastego miejsca w latach 2008–2009 i czternastego w 2010 roku na dziewiąte w 2011 i ósme w 2012 roku. W tym kontekście dokonano analizy narzędzi podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej, stosowanym przez władze samorządowe województwa kujawsko-pomorskiego. W badaniach obszaru⁶ ważnymi i jednocześnie skutecznymi instrumentami podnoszenia atrakcyjności inwestycyjnej kujawsko-pomorskiego – zdaniem jednostek samorządowych – są czynniki miękkie, które w procesie decyzyjnym inwestora odgrywają rolę znaczną, ale nie najważniejszą. Wydaje się jednak, że czynniki miękkie są niewystarczające dla skłonienia inwestorów zagranicznych do podjęcia działalności w konkretnym regionie. Warunkiem koniecznym napływu kapitału są

¹ Według IBnGR, atrakcyjność inwestycyjna związana jest z kombinacją możliwych do uzyskania korzyści lokalizacji wynikających ze specyficznych cech obszaru, w którym prowadzona jest działalność gospodarcza. Ocena tej atrakcyjności opiera się głównie na interpretacji wartości kilkudziesięciu wskaźników, pogrupowanych w dziewięciu obszarach: dostępność transportowa, zasoby i koszty pracy, rynek (chłonność rynku), infrastruktura gospodarcza, infrastruktura społeczna, poziom rozwoju gospodarczego, stan środowiska, poziom powszechnego bezpieczeństwa oraz aktywność wobec inwestorów. W oparciu o wskaźniki cząstkowe konstruowane są syntetyczne wskaźniki atrakcyjności inwestycyjnej. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007, s. 13.

² *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2012*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2012, s. 7.

³ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2011*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2011, s. 7.

⁴ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2006*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2006, s. 9; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2007, s. 4; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2008*, red. T. Kalinowski, IBnGR, Gdańsk 2008, s. 6; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2009*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2009, s. 7; *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2010*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2010, s. 7.

⁵ *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2012*, red. M. Nowicki, IBnGR, Gdańsk 2012, s. 18.

⁶ por. Jaworek M, Kuzel M, Aktywność jednostek samorządu terytorialnego województwa kujawsko-pomorskiego w przyciąganiu inwestorów zagranicznych, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia Nr 62, nr 766, 2013

elementy twarde tj. uzbrojenie terenu pod inwestycje.

W celu pozyskania inwestorów i wykorzystania potencjału poszczególnych rejonów województwa, jednostki samorządu terytorialnego przygotowują oferty inwestycyjne. Zgodnie z diagnozą zaprezentowaną w projekcie RPO WK-P 2014-2020, na początku 2014 roku w bazie Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora znajdowało się 84 ofert typu brownfields (o powierzchni gruntów wynoszącej ok. 464.232 m² i hal 172.885,32 m²) oraz 338 ofert typu greenfields (ok. 2.556,26 ha). Analogiczne instytucje funkcjonują we wszystkich większych miastach regionu. Na terenie kujawsko-pomorskiego funkcjonują również **parki przemysłowe w Solcu i Grudziądzu, przemysłowo technologiczne we Włocławku i Bydgoszczy oraz park technologiczny połączony z centrum transferu technologii w Toruniu**⁷. Władze regionalne i lokalne systematycznie podejmują działania związane z uzbrajaniem i promocją terenów przeznaczonych pod inwestycje przedsiębiorstw. Poniżej znajduje się szczegółowa informacja o stanie wypełnienia parków przemysłowych na podstawie danych PAIZ:

Lp.	Park przemysłowy	Stan wypełnienia zasobów parków
1.	Park Przemysłowy w Solcu Kujawskim	<p>Tereny inwestycyjne parku przemysłowego wynoszą ok. 68,0 ha. I etap Parku Przemysłowego został zrealizowany na obszarze 36,3 ha i zagospodarowany do końca 2006 roku. Na terenie Parku Przemysłowego (I etap) działa 15 firm. Na obszarze Parku Przemysłowego wybudowano także Inkubator Przedsiębiorczości (PHARE 2002). Jest to obiekt o powierzchni 5000 m² wyposażony we wszystkie media potrzebne do prowadzenia działalności gospodarczej, w którym funkcjonują 22 firmy (mikro i małe przedsiębiorstwa). Park został rozbudowany ze środków RPO WK-P 2007-2013 (II etap). Wartość projektu - 21,3 mln zł, w tym RPO - 9,6 mln zł. W lipcu 2012 roku oddano do zagospodarowania II etap Parku Przemysłowego o powierzchni ponad 31 ha, który tworzy integralną całość z już istniejącym Parkiem Przemysłowym. <u>Aktualnie Park Przemysłowy znajduje się w fazie zasiedlania.</u></p>
2.	Grudziądzki Park Przemysłowy	<p>Obszar inwestycyjny należący do Grudziądzkiego Parku Przemysłowego obejmuje ok. 40 hektarów terenów niezabudowanych, dwie hale przemysłowe o łącznej powierzchni 12 tys. metrów kwadratowych i Inkubator Przedsiębiorczości. Na terenie Parku działa Grudziądzki Inkubator Przedsiębiorczości oferujący wynajem powierzchni biurowych, wynajem pomieszczeń szkoleniowo- konferencyjnych oraz wynajem powierzchni usługowo-magazynowo- produkcyjnych.</p> <p>Oferta nr 1. Dostępna powierzchnia: 4, 3 ha</p> <p>Oferta nr 2. Dostępna powierzchnia: 3,4 ha</p> <p>Oferta nr 3. Dostępna powierzchnia: ok. 89 ha objęta Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną</p> <p>Oferta nr 4. Powierzchnia użytkowa: 2 hale o powierzchni około 6000 m²</p> <p>Oferta nr 5. Inkubator Przedsiębiorczości.</p> <p><u>Aktualnie Grudziądzki Park Przemysłowy jest na etapie rozwoju i bieżącej działalności.</u> Oferty inwestycyjne dotyczą</p>

⁷ Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora w Toruniu

		zagospodarowania terenów niezabudowanych stanowią 19% dostępnych powierzchni, co wskazuje na wykorzystanie blisko 80% dostępnej powierzchni terenów niezabudowanych.
3.	Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego - Park Przemysłowo-Technologiczny	Włocławska strefa podzielona jest na obszary pozwalające na prowadzenie działalności w różnych sektorach przemysłu, m.in. w branży budowlano-magazynowej, chemicznej, metalowej, usług specjalistycznych. WSRG – PPT obejmuje ogółem 33 ha kompleksowo uzbrojonego terenu (drogi, energia elektryczna, sieć gazowa, sieć wodno-kanalizacyjna i teletechniczna), z czego powierzchnia działek inwestycyjnych wynosi 26,2 ha. Aktualnie do zagospodarowania pozostało 12 ha terenu. Docelowo przewidywano zlokalizowanie 14 firm. <u>Aktualnie WSRG-PPT znajduje się w fazie zasiedlania.</u>
4.	Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny	Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny to jeden z największych parków przemysłowo-technologicznych w Polsce. Zlokalizowany jest w centralnej części kraju - województwie kujawsko - pomorskim - i obejmuje tereny inwestycyjne o powierzchni 280 hektarów. Obszar ten jest uzbrojony w nowoczesną infrastrukturę techniczną i drogową oraz dogodnie skomunikowany. Został objęty w całości miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i częściowo Strefą Ekonomiczną. Pod koniec 2009 roku część obszaru BPPT o powierzchni blisko 36 ha włączono do Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. <u>Aktualnie BPPT oferuje ponad 100 ha wolnych terenów pod nowe inwestycje.</u> Dostępna oferta inwestycyjna stanowi 43% dostępnej powierzchni, co wskazuje na wykorzystanie blisko 57% dostępnej powierzchni terenów niezabudowanych.
5.	Toruński Park Technologiczny	Toruński Park Technologiczny (TPT) został powołany do życia w maju 2005 r. i jest zarządzany przez Toruńską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. (TARR S.A.).Park zlokalizowany jest w przemysłowej części Torunia na obszarze o łącznej powierzchni ok. 14 ha. Obecnie w swojej ofercie inwestycyjnej posiada ostatnią działkę nr 363 z obrębu 68 o powierzchni 0,3595 ha. <u>Aktualnie Park jest zapełniony.</u> Wkrótce uruchomiony zostanie Exea Smart Space – 1000 m ² kreatywnej powierzchni, która będzie pobudzać do twórczego działania i przyspieszy rozwój biznesu inkubowanych firm.
6.	Vistula Park	Obszar podlegający współfinansowaniu ze środków Phare - 35 ha. Na terenie parku działa aktualnie 12 firm. Obok parku zlokalizowane są dostępne tereny inwestycyjne. Obszar inwestycyjny - planowany obszar inwestycyjny 40 ha. <u>Aktualnie Vistula Park 2 jest w fazie zasiedlania.</u>

Źródło: http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora

W wyniku analizy dostępnych informacji dostępności parków przemysłowych i technologicznych w woj. kujawsko-pomorskim wskazać można na znaczną ofertę istniejących w regionie parków przemysłowych i technologicznych. W fazie zasiedlania są Vistula Park 2 - Świecie (40 ha) i

Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego - Park Przemysłowo - Technologiczny (12 ha). BPPT oferuje ponad 100 ha wolnych terenów pod nowe inwestycje. Tereny pod inwestycje w parkach posiadają różny stopień uzbrojenia, co wskazuje na zasadność kontynuacji wsparcia oferowanego na kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje. W projekcie RPO WK-P 2014-2020, diagnoza należy dopisać informację o Vistula Park - Świecie, który nie został wymieniony w opisie.

Obszar województwa kujawsko-pomorskiego objęty jest **Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną**. Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna obejmuje 24 podstrefy położone w czterech województwach. Łączna powierzchnia terenów strefowych to 1863,2748 ha, z czego 586,2502 ha znajduje się w woj. zachodniopomorskim, **736,2711 ha w woj. kujawsko-pomorskim**, 21,8883 ha woj. wielkopolskim, natomiast: 518,8643 ha - to tereny na obszarze województwa pomorskiego. Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna (PSSE) została utworzona na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 11 lipca 2001 o połączeniu dwóch Specjalnych Stref Ekonomicznych: w Tczewie i Żarnowcu i będzie działać do 31 grudnia 2026 r. Aktualnie liczba inwestorów w Pomorskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej wynosi 111, łączna wysokość nakładów poniesionych przez inwestorów: 8,13 mld PLN (dane na dzień 31.03.2014) natomiast łączna ilość miejsc pracy wynosi 15 554 (dane na dzień 31.03.2014).

Źródło: <http://www.strefa.gda.pl/pl/o-strefie.html>

Według danych z 2009 roku stopień zagospodarowania gruntów w PSSE wynosił 70% i ulegał zwiększeniu w kolejnych latach. Tereny woj. kujawsko-pomorskiego objęte PSSE są to tereny znajdujące się w Łysomicach, Kowalewie Pomorskim, Barcinie, Świeciu, Grudziądzu, Brodnicy, Bydgoszczy, Inowrocławiu, Rypinie, Toruniu i Wąbrzeźnie. Na podstawie informacji PAiZ udostępnionych na stronie internetowej http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora/sse/sopot#, łączna powierzchnia wolnych terenów pod inwestycje w strefie - 657,3 ha, z czego na wolne tereny inwestycyjne obejmujące teren woj. kujawsko-pomorskiego to:

Teren	Obszar PSSE w woj. kujawsko-pomorskim do zagospodarowania
Łysomice	48 ha
Kowalew Pomorski	-
Barcin	33,5 ha
Świecie	-
Grudziądz	60,5 ha
Brodnica	-
Bydgoszcz	8,4 ha
Inowrocław	-
Rypin	-
Toruń	-
Wąbrzeźno	0,5 ha
łącznie	150,9 ha

Źródło: http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora

Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz. U. Nr 118, poz. 746) zwiększyła limit łącznej powierzchni stref w Polsce z 12 tys. ha do 20 tys. ha. Zasady włączania do stref nowych obszarów zostały określone w **Koncepcji rozwoju specjalnych stref ekonomicznych**, zwanej dalej „Koncepcją”, przyjętej przez Radę Ministrów dnia 27 stycznia 2009 r. Koncepcja określa główny cel włączania nowych terenów do specjalnych stref ekonomicznych, którym jest wspieranie nowych inwestycji pożądaných dla gospodarki kraju, a więc takich, które w najwyższym stopniu przyczynią się do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego regionów.

W Koncepcji wskazuje się, że Wyniki działalności specjalnych stref ekonomicznych potwierdzają atrakcyjność tego instrumentu wsparcia. Strefy stymulują rozwój lokalnych rynków tworząc sieci kooperacyjne z firmami w otoczeniu. Często są to małe, krajowe przedsiębiorstwa, dla których możliwość kooperacji jest szansą na rozwój i dostęp do najnowszych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych. Większość bezpośrednich inwestycji produkcyjnych realizowanych przez duże koncerny, zarówno polskie jak i zagraniczne, lokuje się w strefach. Fiskalna forma pomocy jest dogodna i bezpieczna dla budżetu państwa, ponieważ udzielanie jej jest rozłożone na wiele lat i następuje po uruchomieniu działalności oraz osiągnięciu dochodu. Wysoka efektywność wspierania rozwoju inwestycji za pomocą zwolnień podatkowych i duże zainteresowanie inwestorów lokowaniem projektów w strefach przesądza o zasadności dalszego rozwoju tego instrumentu. W Koncepcji wskazano priorytety rozwoju stref ekonomicznych w oparciu o kryterium:

- a) kryterium innowacyjności,
- b) kryterium sektorów priorytetowych,
- c) kryterium wspierania rozwoju klastrów, parków przemysłowych i technologicznych,
- d) kryterium stopnia uprzemysłowienia;
- e) kryterium stopy bezrobocia.

W celu analizy planów rozwoju PSSE dokonano analizy dokumentów regulujących funkcjonowanie PSSE. W załączniku do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 31 sierpnia 2009 r. (poz. 1248) określony został **Plan rozwoju pomorskiej specjalnej strefy ekonomicznej**. Różne uwarunkowania i cele rozwojowe tych regionów determinują politykę zagospodarowania terenów strefy, inną dla każdego województwa. Zgodnie z Planem rozwoju, dla woj. kujawsko-pomorskiego — zakłada się pozyskiwanie inwestorów z sektora nowoczesnych usług, branży maszynowej, elektronicznej i przetwórstwa spożywczego oraz gwarantujących tworzenie miejsc pracy w dziedzinach, w których województwo dysponuje dużym potencjałem kadrowym. Zgodnie z „kryterium sektorów priorytetowych” planuje się poszerzenie strefy o branżę papierniczą i produkcję wyrobów na rzecz budownictwa. Plan rozwoju ma charakter strategiczny oraz długookresowy i dzieli się na 3 etapy:

Etap	Okres	Główne cele etapu
I	2009—2016	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój nowych inwestycji na terenie strefy, • dostosowanie obszarów strefy do potrzeb inwestorów, • kontynuacja rozbudowy infrastruktury technicznej i realizacja nowych inwestycji infrastrukturalnych na terenie poszczególnych podstref, • rozwój usług na terenie strefy i w jej otoczeniu, • osiągnięcie pełnego zagospodarowania strefy
II	2016—2019	<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie przedsiębiorcom optymalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy
III	2019—2020	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie warunków do funkcjonowania obszaru przemysłowego po wygaśnięciu regulacji prawnych obowiązujących w okresie funkcjonowania strefy

Finansowanie działań określonych niniejszym Planem będzie realizowane w następujący sposób:

- 1) ze źródeł własnych pozyskanych z działalności statutowej (działalność gospodarcza), w tym z przychodów pochodzących z opłat za administrowanie uzyskiwanych na podstawie umów cywilnoprawnych zawieranych z przedsiębiorcami;
- 2) ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy strukturalnych.

W kolejnym okresie programowania, podobnie jak obecnie, wsparcie Specjalnych Stref Ekonomicznych będzie pośrednie – skierowane zostanie do podmiotów zlokalizowanych na ich terenie, przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw. W latach 2007-2013 ze środków unijnych nie wspiera bezpośrednio stref, choć niektóre inwestycje były realizowane w ich pobliżu bądź też na ich obszarze. Odnosnie planów na kolejny okres programowania w PO IR, tak jak w PO IG, nie wyodrębniono instrumentu dedykowanego SSE, nie będą one także wyszczególnione jako beneficjenci. Nie mniej jednak, podmioty nimi zarządzające będą mogły ubiegać się o dofinansowanie na zasadach ogólnych. Z poziomu regionalnego Specjalne Strefy Ekonomiczne będą mogły korzystać ze wsparcia dedykowanego przedsiębiorstwom. W kontekście pomocy dla Instytucji Otoczenia Biznesu, w niewielkim stopniu finansowana będzie ich działalność. Fundusze Europejskie będą przeznaczone na profesjonalizację ich usług, rozwój inkubatorów technologicznych oraz projekty realizowane przez klastry.

W ramach analizy ex-ante ocena doświadczeń zdobytych podczas stosowania podobnych instrumentów i ocen ex-ante przeprowadzonych w przeszłości przez region oraz inne województwa, a także w jaki sposób te doświadczenia mogą zostać zastosowane w perspektywie finansowej 2014 - 2020. Jak wskazuje analiza SWOT regionu dokonana na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 słabą stroną regionu jest

niedostateczny rozwój otoczenia instytucjonalnego biznesu w ośrodkach powiatowych⁸. Odpowiedzią na potrzebę pośredniego wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w regionie było działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje, na które przeznaczono w latach 2007-2013 kwotę 39 mln euro. W ramach działania 5.6 podpisano umowy na realizację 7 projektów. W sześciu przypadkach wnioskodawcami były JST. Jeden projekt realizowany jest przez Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny (BPPT). Wyniki badania *Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 – Raport końcowy*⁹, potwierdzają istotny wpływ projektów realizowanych dzięki bezzwrotnej pomocy w ramach RPO WK-P na wzrost konkurencyjności indywidualnych przedsiębiorstw będących beneficjentami Programu. W ocenie ewaluatora raportu ewaluacyjnego *on-going* realizowane projekty stanowią strategiczne przedsięwzięcia dla rozwoju gospodarki w skali regionalnej. Również sami beneficjenci działania 5.6 pytani w ramach wywiadów pozytywnie odnoszą się do otrzymanego wsparcia pośredniego. W wyniku realizacji projektu przedsiębiorcy odczuwają wzrost konkurencyjności przedsiębiorstwa. Z analizy przeprowadzonej na potrzeby wskazania efektów realizowanych przedsięwzięć z zakresu przedsiębiorczości wynika, że firmy zwracają uwagę na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej na obszarze, którego dotyczył projekt oraz lepsze poznanie instytucji otoczenia biznesu w swoim regionie¹⁰.

Zasadniczym aspektem tworzenia trwałych podstaw do budowania konkurencyjności regionalnej są działania zorientowane na rozwój przedsiębiorczości. Uzasadnieniem wyboru PI 3.1. jest właśnie potrzeba jest dobrej jakości usług otoczenia biznesu, które działać będą na rzecz bardziej profesjonalnych, wyspecjalizowanych, skoncentrowanych na osiągniętych wynikach i dostosowanych do faktycznych potrzeb korzystających z nich podmiotów. W badaniach ewaluacyjnych wskazuje się na konieczność realizacji dalszych projektów twardych wsparcia infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego. Warto przy tym zauważyć zgodnie powtarzany postulat pośród przedsiębiorstw badanych w ramach badań ewaluacyjnych zlecanych przez UM WK-P, że koncentracja interwencji regionalnego programu operacyjnego wskazana jest w obszarze przedsiębiorczości i inwestycji, a nie działań aktywizacyjnych. Obszarem, w którym Samorząd Województwa powinien rozważyć dokonanie interwencji, jest przygotowanie terenów pod inwestycje.¹¹

Analiza wolnych terenów inwestycyjnych PSSE pokazała, że spośród łącznej powierzchni strefy w woj. kujawsko-pomorskim (736,2 ha) aktualnie pozostaje wolnych 150 ha terenów pod inwestycje, co stanowi 20% łącznej powierzchni PSSE w regionie. Warto zintensyfikować starania, aby przyłączenie nowotworzonych stref gospodarczych do Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej nastąpiło jak najszybciej. Ponieważ działalność stref przewidziano do końca 2020 r., to szybsze przyłączenie ułatwi ich zagospodarowanie. Zgodnie z Planem rozwoju pomorskiej specjalnej strefy ekonomicznej, dla woj. kujawsko-pomorskiego – zakłada się pozyskiwanie inwestorów z sektora nowoczesnych usług, branży maszynowej, elektronicznej i przetwórstwa spożywczego oraz gwarantujących tworzenie miejsc pracy w dziedzinach, w których województwo dysponuje dużym potencjałem kadrowym. Zgodnie z „kryterium sektorów priorytetowych” planuje się poszerzenie strefy o branżę papierniczą i produkcję wyrobów na rzecz budownictwa. Finansowanie działań strefy odbywać ma się ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy strukturalnych. W kolejnym okresie programowania, podobnie jak obecnie, wsparcie Specjalnych Stref Ekonomicznych będzie pośrednie – skierowane zostanie do podmiotów zlokalizowanych na ich terenie, przede wszystkim małych i średnich przedsiębiorstw.

⁸ Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020, załącznik do Uchwały Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r., str. 17

⁹ Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 – Raport końcowy, Agrotec Polska, Warszawa 2013

¹⁰ Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 – Raport końcowy, Agrotec Polska, Warszawa 2013, str. 110

¹¹ Por. Raport końcowy Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020, IBS na zlecenie UM WK-P, Warszawa 2012, str. 64.

5. Uwaga KE nr 121

(uwaga KE nr 121)

(121) In case business infrastructure is envisaged, it should be provided only if tailored to the business demand, with emphasis on start-ups and expanding companies. Section 2.A.6.1 should be rewritten to be more specific (references can be made, for example, to relay buildings, demonstration centres, prototyping centres, co-working space, fab labs or living labs). Thus, giving preference to local, regional start-ups and expanding companies should be considered.

(121 tłumaczenie) Odnosnie infrastruktury dla biznesu przewiduje się, aby działania z tego obszaru były prowadzone jedynie w przypadku dostosowania do potrzeb biznesowych, z naciskiem na start-upy i firmy rozwijające się. Rozdział 2.A.6.1 powinien być bardziej szczegółowy (odniesienia, np. do przekazywania budynków, centrów demonstracyjnych, centrów prototypowania, przestrzeni współpracy, czy laboratoriów). W ten sposób, należy więc dawać pierwszeństwo lokalnym, regionalnym start-upom i firmom rozwijającym się.

Niejednokrotnie potencjalni przedsiębiorcy mimo posiadania niezbędnej wiedzy merytorycznej odpowiadającej wytworzeniu produktu lub świadczenia usługi wstrzymują się od podejmowania decyzji o prowadzeniu działalności na własny rachunek. Często powodem rezygnacji jest z prowadzenia działalności gospodarczej są braki przygotowania z zakresu podstaw prawnych, rachunku ekonomicznego czy też nieznanomości uwarunkowań rynkowych, marketingu lub pozyskiwania potencjalnych kontrahentów. Jednym z ważnych okresów w trakcie funkcjonowania każdej firmy jest okres początkowy, w którym następuje podjęcie decyzji o założeniu działalności, wyznaczenie podstawowych celów jej funkcjonowania, określenie rynkowej koncepcji prowadzonego biznesu i wreszcie rejestracja prowadząca do formalnoprawnego wyodrębnienia nowego podmiotu gospodarczego.

W literaturze naukowej faza startowa traktowana jest jako strategiczny etap rozwoju przedsiębiorstwa¹². Faza startowa jako faza podejmowania istotnych decyzji dotyczących kształtu przyszłego biznesu powinna być uporządkowana wewnętrznie i zrealizowana według określonej procedury obejmującej szereg przedsięwzięć. Propozycję takiego procesu przedstawia J. Bielak¹³, zwracając uwagę, iż pełny i poprawny proces powstawania nowej firmy powinien uwzględniać następujące fazy:

- świadome podjęcie decyzji o uruchomieniu własnej firmy,
- wybór charakteru gospodarczego przedsiębiorstwa,
- określenie potencjału startowego, skali i perspektywy nowego przedsięwzięcia gospodarczego,
- wybór optymalnej formuły organizacyjno-prawnej,
- wstępne rozpoznanie marketingowe,
- przeprowadzenie analizy efektywności ekonomicznej ex-ante,
- określenie zapotrzebowania, źródeł i zasad finansowania,
- dokonanie obowiązujących zgłoszeń formalnych,
- uruchomienie pierwszych przedsięwzięć reklamowych, informacyjnych i promocyjnych.

Fazy te związane są z przeprowadzaniem różnorodnych analiz i podejmowaniem decyzji przyszłego przedsiębiorcy. Decyzje podjęte w tych obszarach wpływają w sposób strategiczny na dalsze etapy rozwoju podmiotu, a błędne decyzje podjęte w fazie startowej mogą skutkować konsekwencjami rynkowymi i finansowymi w trakcie dalszego funkcjonowania.

System instytucji otoczenia biznesu w Polsce jest bogaty i zróżnicowany, zarówno pod względem

¹² Por. Matejun M., Faza startowa jako strategiczny etap rozwoju przedsiębiorstwa, [w:] Lachiewicz S., Matejun M. (red.), Zarządzanie rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa 2011, s. 61-84.

¹³ Bielak J.: Tworzenie i działanie małej firmy, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2001, str. 14-15

charakteru instytucji, jak i gramy oferowanych przedsiębiorstwom usług. Badania Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości¹⁴ wskazują, że w województwie kujawsko-pomorskim występuje średnie w kraju nasycenie ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości, natomiast dobra dostępność ośrodków innowacji i przedsiębiorczości - liczba mieszkańców przypadająca na 1 ośrodek wynosi 48,12 tys. w stosunku do przeciętnej liczby mieszkańców wynoszącej 47,68 tys.; liczba przedsiębiorstw przypadających na 1 ośrodek wynosi 4288 podczas gdy najgorsza sytuacja ma miejsce w woj. mazowieckim gdzie na 1 ośrodek przypada ok 7,3 tys. firm.

Jednak system instytucji otoczenia biznesu w województwie jest niewystarczający do potrzeb. W woj. kujawsko-pomorskim identyfikuje się niski procent przedsiębiorców zrzeszonych w IOB oraz małą liczbę instytucji okołobiznesowych, profesjonalnie wspierających rozwój przedsiębiorczości o oddziaływaniu lokalnym i regionalnym. Przedsiębiorstwa prywatne najczęściej nie tworzą wspólnego łańcucha wartości i nie posiadają tradycji wzajemnej współpracy, co utrudnia osiągnięcie efektu sprzężenia, w znacznym stopniu warunkującego osiągnięcie przewagi konkurencyjnej w danej branży. Badania regionalne wskazują, że stworzony system nie zapewnił – jak dotąd – wystarczających narzędzi, które pozwoliłyby beneficjentom (lub ich do tego zmusiły) tworzyć projekty komplementarne wobec ich własnych działań, jak i na szerszym poziomie - wobec działań w otoczeniu beneficjenta. W Województwie Kujawsko-pomorskim jedną z głównych barier rozwoju przedsiębiorczości jest niewystarczające wsparcie Instytucji Otoczenia Biznesu w zakresie zakładania przedsiębiorstw, czy wdrażania systemów jakości i zarządzania w początkowej fazie funkcjonowania. Wyniki badania *Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 – Raport końcowy* (Agrotec Polska) wskazują również, że zdecydowana większość przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego wykazuje bierność w samodzielnym budowaniu relacji proinnowacyjnych z innymi podmiotami z branży¹⁵. Przedsiębiorcy często wskazywali na problem niedopasowania oferty regionalnych IOB do własnych potrzeb. Wszyscy respondenci przyznali, iż istnieje duża luka w ofercie w zakresie specjalistycznych szkoleń, które byłyby certyfikowane i posiadały uznanie wśród innych uczestników areny biznesowej¹⁶.

W badaniach regionach wskazuje się propozycje działań, jakie powinny podjąć IOB w województwie kujawsko-pomorskim w celu poprawy i zintensyfikowania kontaktów z i pomiędzy przedsiębiorstwami w zakresie działań innowacyjnych. Jeden z wniosków sformułowanych w ramach badania ewaluacyjnego zrealizowanego w woj. kujawsko-pomorskim wskazuje na potrzebę wdrażania instrumentów wsparcia zorientowanych na powstawanie nowych podmiotów gospodarczych w stosunku do osób aktywnych zawodowo (nie tylko zaś w aspekcie osób bezrobotnych). działania te będą jednak wspierane w ramach Osi priorytetowej 8 Aktywni na rynku pracy, PI 8.7.

W RPO WK-P 2014-2020, w ramach PI 3.1. planuje się realizować przedsięwzięcia wspierające zakładanie i rozwój nowych przedsiębiorstw w szczególności w obszarach regionalnej inteligentnej specjalizacji, poprzez wsparcie bezpośrednie, jak również poprzez świadczenie usług przez inkubatory przedsiębiorczości oraz inkubatory akademickie.

W projekcie RPO WK-P 2014-2020, w obszarze PI 3.1 wskazuje się, że *szczególnie ważna jest konieczność stworzenia odpowiedniej oferty wsparcia początkowej fazy rozwoju przedsiębiorstwa (pomysł, preinkubacja, inkubacja), kiedy to istnieje najwyższe ryzyko upadku (aż 80% przedsiębiorstw upada w pierwszym roku funkcjonowania)*. Potencjał instytucjonalny stanowi ważny element regionalnego potencjału inwestycyjnego. Szczególnie ważne znaczenie odgrywają instytucje wspierające przedsiębiorczość, rozwiązania proinwestycyjne, komercjalizację badań naukowych i innowacyjności przedsiębiorstw. Potrzeby w zakresie rozwijania instytucji otoczenia

¹⁴ Zob. Ośrodki innowacyjności i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2012, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2012

¹⁵ Analiza wsparcia przedsiębiorczości w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 – Raport końcowy, Agrotec Polska, Warszawa 2013, str. 201

¹⁶ Por. Badanie przedsiębiorstw oraz instytucji otoczenia biznesu w ramach projektu Współpraca na rzecz budowania zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw w regionie kujawsko-pomorskim, Accreo Business Consulting Sp. z o.o. oraz Instytut Badawczy IPC Agnieszka Kotlińska, Toruń 2012, str. 260

biznesu oraz kształtowania regionalnego systemu transferu innowacji i wymiany informacji zostały wskazane w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, gdzie jako słabe strony regionu wskazuje się trwale wysoki poziom bezrobocia i słabo rozwiniętą przedsiębiorczość. Problem ten został zdiagnozowany również w poprzednio obowiązującej Strategii regionalnej. Jak wskazuje analiza SWOT regionu dokonana na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 słabą stroną regionu był niedostateczny rozwój otoczenia instytucjonalnego biznesu w ośrodkach powiatowych¹⁷.

Pomimo wysokiej roli sektora MSP w gospodarce województwa, w regionie obserwowany jest deficyt przedsiębiorczości. Na ten problem wskazują również badania ewaluacyjne podkreślając, że najpoważniejszy problem rozwoju regionu – wysokie bezrobocie – jest konsekwencją negatywnych tendencji obserwowanych w gospodarce województwa kujawsko-pomorskiego. Choć działania aktywizacyjne dotyczące polityki rynku pracy i polityki społecznej mają sens w przypadku niektórych grup, rozwiązaniem tego problemu jest przede wszystkim przyspieszenie rozwoju sektora przedsiębiorstw na terenie województwa kujawsko-pomorskiego¹⁸.

Firmy start-up w Polsce charakteryzują się bardzo niestabilną pozycją strategiczną i finansową, zagrażającą ich przetrwaniu. W badanych firmach start-up, stwierdza się niedostateczny poziom potencjału intelektualnego i innowacyjnego, co wpływa na ich obniżone zdolności do ekspansji i rozwoju¹⁹. Z analizy badań ewaluacyjnych wynika, że potrzeby przedsiębiorców skierowane są raczej na wsparcie doradcze, marketingowe, księgowe i prawne. Zasadne będzie również wsparcie pozyskiwania potencjalnych kontrahentów oferowane przez inkubatory przedsiębiorczości oraz inne IOB.

Proponuje się wprowadzenie do opisu Sekcji 2.A.6.1 polegające na doprecyzowaniu kierunków interwencji w PI 3.1: *W województwie Kujawsko-Pomorskim jedną z głównych barier rozwoju przedsiębiorczości jest niewystarczające wsparcie Instytucji Otoczenia Biznesu w zakresie zakładania przedsiębiorstw, czy wdrażania systemów jakości i zarządzania w początkowej fazie funkcjonowania. Dla początkującego przedsiębiorcy za pośrednictwem IOB przewiduje się wsparcie wielowymiarowe przez udostępnienie infrastruktury, doradztwo w zakresie tworzenia i prowadzenia przedsiębiorstwa oraz inne usługi niezbędne we wczesnych fazach rozwoju firmy. Sformułowany w ramach niniejszego Priorytetu Inwestycyjnego cel szczegółowy „wzrost przedsiębiorczości” wymaga zaadresowania wsparcia dla przedsięwzięć wspierających zakładanie i rozwój nowych przedsiębiorstw w szczególności w obszarach regionalnej inteligentnej specjalizacji, poprzez świadczenie usług przez instytucje otoczenia biznesu, m.in. inkubatory przedsiębiorczości oraz inkubatory akademickie.*

Celem interwencji będzie zwiększenie efektywności i skali działania przedsiębiorstw lub wzmocnienie innych czynników decydujących o ich konkurencyjności, takich jak np. wykorzystanie nowoczesnych technologii, Dofinansowanie, przede wszystkim, będą mogły uzyskać przedsięwzięcia ukierunkowane na wspieranie branż o największym potencjale rozwoju tj. projekty zgodne z obszarami inteligentnej specjalizacji regionu wynikającymi z RIS.

¹⁷ Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020, załącznik do Uchwały Nr XLI/586/05 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 grudnia 2005 r., str. 17

¹⁸ Raport końcowy Analiza potrzeb rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego w kontekście nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020, IBS na zlecenie UM WK-P, Warszawa 2012, str. 256

¹⁹ Por. Nowoczesna inżynieria finansowa dla firm start-up w Polsce w latach 2009 – 2012 – raport z badań screeningowych, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie, 2013, str. 311

6. Uwaga KE nr 139

(uwaga KE nr 139 oraz UP str. 101)

(139) The Commission welcomes the envisaged competitive project selection mode. However, the OP should further improve the project selection criteria with regard to EU added value, i.e. ensuring that the selection captures the most worthwhile projects that can be implemented, with the minimal public support delivering the maximum impact.

(139 tłumaczenie) Komisja z zadowoleniem przyjmuje planowany tryb konkursowy wyboru projektów. Jednak RPO powinien dodatkowo poprawiać kryteria wyboru projektów w odniesieniu do wartości dodanej dla UE, czyli zapewnienie, że wybierane będą najbardziej interesujące projekty, które mogą być realizowane, z minimalnym wsparciem publicznym zapewniając maksymalne działanie.

Uwaga KE dotyczy uszczegółowienia kryteriów wyboru w ramach PI 3.2 Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia. W projekcie RPO WK-P 2014-2020, w podsekcji 2.A.6.2 w PI 3.2. wskazuje się na konkursowy tryb wyboru projektów wskazując, że „Szczegółowe zasady wyboru projektów zawierać będzie Szczegółowy Opis Priorytetów, które zgodnie z art. 110 CPR zatwierdzi KM RPO. Zasady te zgodnie z art. 125 ust. 3 CPR będą niedyskryminujące i przejrzyste oraz uwzględniać będą zasady określone w art. 7 dotyczący promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji, a także w art. 8 dotyczącym zrównoważonego rozwoju”.

Zasadne będzie rozszerzenie zapisu w podsekcji 2.A.6.2 w PI 3.2. dodając zapisy wskazujące, że zakłada się wielostopniowy proces oceny projektów, w ramach którego weryfikowana będzie m.in. zgodność operacji z demarkacją określającą zakres interwencji EFRR i EFS na poziomie regionalnym oraz spełnianie zasad horyzontalnych wykonalność projektu i efektywność oraz wkład w realizację celu szczegółowego PI 3.2.

W ramach nowej zintegrowanej polityki przemysłowej UE niezwykle ważne jest wsparcie w zakresie tworzenia, rozwoju i internacjonalizacji MSP²⁰. Zidentyfikowane w projekcie RPO WK-P problemy wynikają z następujących zawodności rynku (ang. *market failure*):

- zawodność konkurencji (funkcjonowanie przedsiębiorstw monopolistycznych i oligopolistycznych) powodująca zmniejszenie możliwości funkcjonowania i wejścia na rynek mikro, małych i średnich przedsiębiorstw;
- istnienie dóbr publicznych, generujących władzy publicznej koszty utrzymania, amortyzacji oraz renowacji.

Pierwsza wskazana zawodność rynku jest związana z istotnym problemem, jakim jest zmniejszenie możliwości rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw konkurujących z dużymi przedsiębiorstwami. **Mniejsze podmioty gospodarcze nie posiadają na tyle znaczącego, jak duże przedsiębiorstwa, zaplecza – zasobów finansowych, zasobów personalnych oraz doświadczenia – dającego szansę na realizację inwestycji w obszarze innowacji.** Z tej perspektywy, przedstawiona ocena sytuacji uzasadnia interwencję publiczną wspomagającą mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, zarówno przy wchodzeniu na rynek, jak i rozwoju innowacyjności, ale także wzmacniania otoczenia biznesu. Trudno byłoby znaleźć w regionie branżę, która nie eksportuje w regionie kujawsko-pomorskim. Na zlecenie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE) powstał w 2012 roku raport, w którym mowa

²⁰Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji. Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie, Komisja Europejska, Bruksela 2010, s. 4.

o 1412 podmiotach z województwa kujawsko-pomorskiego, prowadzących wymianę handlową z zagranicą (dane z sierpnia 2012 r. wg Centrum Analitycznego Administracji Celnej w Warszawie). Najważniejszym partnerem handlowym województwa kujawsko-pomorskiego są od lat Niemcy (33 proc. eksportu województwa w 2011 roku). W sumie do krajów UE z Kujawsko-Pomorskiego wysyłanych niemal 70% towarów eksportowych. W dziesiątce największych odbiorców wyrobów z regionu przewijają się: Węgry, Włochy i Francja. Rosja i Republika Czeska, Hiszpania, Szwecja, Holandia, Ukraina, Finlandia i Belgia. Region jest znany z eksportu m.in. papieru i tektury, pojazdów szynowych, maszyn i urządzeń elektrycznych, artykułów z tworzyw sztucznych, mebli, wyrobów z żeliwa i stali oraz przetworów ze zboża i mleka.

O nieprawidłowości rynku, mogącej skutkować suboptymalnym poziomem inwestycji w przypadku poszczególnych kategorii beneficjentów mówi się w kontekście możliwości zastosowania instrumentów finansowych. W projekcie RPO WK-P 2014-2020, w ramach PI 3.2 jest brana pod uwagę możliwość zastosowania instrumentów zwrotnych.

Szczegółowa analiza nieprawidłowości rynku, nieoptymalnego poziomu inwestycji lub potrzeb inwestycyjnych w ramach danych polityk lub obszarów tematycznych albo określenie priorytetów inwestycyjnych w ramach których znajdują zastosowanie instrumenty finansowe w celu wspierania strategii lub spodziewanych rezultatów programu operacyjnego w PI 3.2. zostanie przedstawiona w ocenie ex-ante IF przez ewaluatora w ramach badania *Analiza ex-ante instrumentów finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 w województwie kujawsko-pomorskim ze szczególnym uwzględnieniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2020*. W maju 2014 r. konsorcjum firm: PAG Uniconsult, IMAPP oraz Fundacja Naukowa Instytut Badań Strukturalnych podpisało z Urzędem Marszałkowskim Województwa Kujawsko-Pomorskiego umowę na realizację tego badania.

Pośród niedoskonałości rynku skutkujące ograniczeniem w dostępie do finansowania dłużnego MSP należy wskazać: działanie dostawców finansowania w warunkach tzw. niedoskonałej informacji, działanie dostawców finansowania w warunkach tzw. asymetrii informacji oraz technologie bankowe: jednym z kluczowych procesów napędzających obecny rozwój sektora bankowego jest znaczna standaryzacja i automatyzacja obsługi klienta. Jak wskazano powyżej na rynku finansowym można spodziewać się niedoskonałego jego funkcjonowania związanego z asymetrią informacji – podmioty dysponujące kapitałem (banki, fundusze VC, inwestorzy) nie są w stanie dokonać pełnej oceny ryzyka i rentowności przedsięwzięcia ubiegającego o finansowanie – czy to ze względu na niedostępność informacji, czy też zbyt wysokie koszty takiej oceny. Zawodności rynku wynikające z asymetrii informacji, negatywnej selekcji i w konsekwencji prowadzące do racjonowania kredytu zostały potwierdzone zarówno przez wcześniejsze badania dla polskich przedsiębiorstw²¹.

Analizując stronę popytową projektów inwestycyjnych o charakterze eksportowym wspieranych w ramach PI 3.2. można wskazać, że zastosowanie instrumentów zwrotnych w odniesieniu do przedsięwzięć z zakresu promowania kontaktów proeksportowych nie jest wskazane (brak bezpośredniego komercyjnego charakteru takiego projektu, wysokie ryzyko niespłacenia zobowiązania)²².

Projekty z zakresu inwestycji proeksportowych w kontekście luki finansowej można przypisać do sektora MŚP w ramach wskazanej grupy docelowej podmiotów nieobsługiwanych przez rynek komercyjny. W województwie kujawsko-pomorskim na koniec 2012 r. w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) zarejestrowanych było 187 996 podmiotów gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie gospodarstwo rolne). Odnosząc wielkość liczby eksporterów z woj. kujawsko-pomorskiego (1412) do rozmiarów

²¹ Por. Ocena luki finansowej w zakresie dostępu polskich przedsiębiorstw do finansowania zewnętrznego. Wnioski i rekomendacje dla procesu programowania polityki spójności w okresie 2014-2020, IBS, 2013

²² Por. Analiza w zakresie możliwości zastosowania zwrotnych instrumentów finansowych w województwie małopolskim w okresie programowania 2014-2020, Ecorys, Taylor Economics, Warszawa 2014, str. 90

populacji przedsiębiorstw aktywnych (dane GUS) w liczbie 86 266 podmiotów otrzymujemy udział eksporterów w całej populacji na poziomie ok. 0,75%. Zgodnie z szacunkami wysokości luki finansowej w ujęciu wojewódzkim dokonanej na potrzeby badania *Ocena luki finansowej w zakresie dostępu polskich przedsiębiorstw do finansowania zewnętrznego. Wnioski i rekomendacje dla procesu programowania polityki spójności w okresie 2014-2020*, IBS, 2013, wielkość luki finansowej w woj. kujawsko-pomorskim wynosi 608 485 041,92 mln zł²³. Zakładając, że udział eksporterów w populacji podmiotów natrafiających na ograniczenia w dostępie do komercyjnego rynku finansowego może być analogiczny, ok. 0,75% wartości zapotrzebowania na finansowanie (tzw. luka finansowa) może odnosić się do projektów inwestycyjnych o charakterze eksportowym.

Szacunkowa wartość luki lub zapotrzebowania na finansowanie wynikające z niesprawności rynku dla projektów proeksportowych MSP finansowanych w ramach PI 3.2 Opracowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych wynosić powinna ok. 4,5 mln zł (alokacja jednoroczna) tj. 0,75% łącznej wielkości luki szacowanej na ok. 608 mln zł w woj. kujawsko-pomorskim według szacunków IBS na potrzeby badania luki finansowej prowadzonej na zlecenie MRR w czerwcu 2013 roku.

²³ Ocena luki finansowej w zakresie dostępu polskich przedsiębiorstw do finansowania zewnętrznego. Wnioski i rekomendacje dla procesu programowania polityki spójności w okresie 2014-2020, IBS, 2013, str. 63